

8. Дужик Н.С. Повтор як стилетворчий засіб орнаментальної прози // Мовознавство. — К., 1994. — №4–5. — С. 57–61.

9. Засекін С.В. Дискурсивні маркери когерентності англомовного діалогічного тексту; когнітивний та прагматичний аспекти. Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / КНЛУ. — К., 2001. — 20 с.

10. Застровская С.А. Взаимодействие семантики и прагматики вопросительного предложения в современном немецком языке: Дис... канд. филол. наук: 10.02.04. — 1987. — 197 с.

11. Зернецкий П.В. Повторная коммуникативная номинация в современном английском языке: Дис... канд. филол. наук: 10.02.04. — М., 1983. — 225 с.

12. Змиевская А.Т. Лингвостилистические особенности дистантного повтора и его роль в организации текста: Автореф. дис... канд. филол. наук: 10.02.04 / МГПИИЯ им. М. Тореца. — М., 1978. — 24 с.

13. Кикоть Е.Ю. Интенсификаторы рациональной оценки в языке научной прозы // Філологія і культура: Зб. наукових праць / Націон. ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 1996. — С. 88–92.

14. Комина Н.А. Систематика коммуникативно-прагматических типов высказывания // Прагматические аспекты функционирования языка. — Барнаул, 1983. — С. 93–101.

15. Крысин Л.П., Лагутин В.И. Прагмалингвистический аспект исследования вопросительных предложений // Структурно-семантические и прикладные исследования: Литвуз. сб. — Кишинёв: Штиинца, 1990. — С. 87–91.

16. Кубрякова Е.С. Номинативный аспект речевой деятельности. — М.: Наука, 1986. — 158 с.

17. Куликова В.Г. Структура спонукальних мовленнєвих актів сучасної французької мови (комунікативно-прагматичний аспект) Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / КНЛУ — К., 2001. — 19 с.

Бедько І.В.

викладач кафедри бізнес-лінгвістики

Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

ВЕРБАЛЬНО-ГРАФІЧНІ СИСТЕМИ У РОЗВИТКУ МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Анотація. Стаття присвячується проблемам навчання іноземців української мови як іноземної в українському виші. Автором розглядається застосування методу вербально-графічних систем у практиці навчання іноземних студентів іноземної мови як стратегія успішного використання мови, що вивчається, як засіб отримання навичок у міжкультурній комунікації.

Abstract. This article is devoted to the problems of teaching Ukrainian as a foreign language in the Ukrainian university. The author considers the application of the method of verbal-graphic systems in the practice of teaching foreign language to foreign students as a strategy for the successful use of the language as a means of a receipt of skills is in cross-cultural communication.

Ключові слова: міжкультурна комунікація, українська мова як іноземна, вербально-графічні системи, іноземні студенти.

Key words: *cross-cultural communication, Ukrainian as a foreign language, verbal-graphic systems, foreign students.*

Зміст міжкультурної комунікації базується на взаємодії трьох складових: мови, культури, особистості. Курс міжкультурної комунікації має на меті формування особистості на основі принципів толерантності, здатну до міжкультурного діалогу та поваги до представників інших культур.

Науковці З. Бакум, І. Зимня, С. Мурєєва, Т. Парфьонова, Т. Пермякова зазначають, що міжкультурна комунікація поєднує стратегічну, мовну (лінгвістичну), мовленнєву, комунікативну, соціокультурну та міжкультурну компетентності.

Важливим компонентом міжкультурної комунікації є лінгвістична компетентність: граматично правильна побудова речень іноземною мовою; уміння вибудовувати складні лексичні конструкції; перекладати текст; уміння аналізувати й оцінювати зміст тексту. Розглядаючи поняття лінгвістичної компетентності, С. Корнієнко виокремила такі основні компоненти: знання мовних одиниць і правил їх поєднання; правила творення граматичних форм; обсяг і точність володіння лінгвістичними компонентами; здібність будувати речення за допомогою засвоєних мовних умінь [3, с. 162]. Особливу роль у процесі свідомого володіння мовою, здатності послуговуватися нею у різних комунікативних ситуаціях відіграє мовленнєва компетентність. За визначенням М. Пентилюк, це «практичне користування мовою в конкретних ситуаціях з наперед заданою метою; діяльність, пов'язана з функціонуванням мови. До найважливіших умінь, що складають її основу науковець залучає: уміння вести діалог, дотримуючись вимог мовного етикету; уміння адекватно сприймати на слух діалог і монолог; уміння створювати письмові тексти різних стилів і жанрів; уміння користуватися різними видами читання» [5, с. 296].

Проблемам монологічного мовлення (як усній, так і письмовій) присвячено значну кількість робіт у методичній літературі. Це роботи Н. Метс, Е. Сисоєнко, А. Запорожченко, Н. Нестерової, Е. Мотіної, О. Нечаєвої та ін. Існують різні підходи до класифікації видів монологічних висловлювань і до розробки принципів форми навчання. На думку багатьох фахівців домінуючим у процесі навчання мови як іноземної є монолог-розповідь, зокрема, у науковому стилі — повідомлення.

На початковому етапі вивчення української мови іноземні студенти долають чимало труднощів у процесі оволодіння навичками монологічного висловлювання. Для багатьох це є серйозною перешкодою до практичного користування українською мовою.

Вдосконалюючись, навички проходять певні етапи. Отже, не викликає сумніву той факт, що позитивного результату можна досягти лише тоді, коли існує система, спрямована на формування та вдосконалення цих навичок. Вкрай корисним задля свідомого засвоєння матеріалу є використання елементів вербально-графічного способу фіксації інформації.

Вербально-графічні системи сприяють інтенсифікації процесу навчання монологічного мовлення. Вони традиційно широко використовуються в практиці вищої школи під час навчання найрізноманітніших дисциплін.

Т. Протасова зазначала, що «графічне препарування» максимально знімає труднощі розуміння тексту. Вербально-графічна система є матеріальною основою для продукування первинних умінь, на яких мають базуватися складніші вміння засвоєння інформації на просунутому етапі. Ці системи сприяють усвідомленості й керованості навчання. Вони є важливим чинником під час організації самостійної роботи слухачів [6].

Навчання аналізу чужого висловлювання базується на результатах психолінгвістики і сприяє не тільки з'ясуванню внутрішньої структури монологу, а й сприяє активізації ключової лексики за темами. Також графі вчать баченню архітекτονіки тексту в цілому, розрізнявати головне і другорядне, привчають студентів-іноземців усвідомлено аналізувати інформацію тексту.

Безсумнівно, необхідно використовувати вербально-графічні системи з метою культурного розвитку іноземних студентів, оскільки з погляду оптимізації керування навчальним процесом лінгвокраєзнавство є не що інше, як наука про культурну інформацію, отриману студентами свідомим шляхом через аналіз тексту і мовних засобів.

Графічна система наочно репрезентує основний зміст тексту, виокремлює кожен прошарок фактів, що може стати самостійною темою діалогу, поєднання проблеми тексту з попереднім досвідом студентів, залучення до вільного спілкування.

Робота з вербально-графічними схемами допомагає розвинути у студентів-іноземців навички сприйняття інформації, репрезентованої іноземною мовою, виробити первинні вміння обробки тексту. Графічна система дає наочну можливість нам контролювати не тільки знання інформації, а й навички монологічного висловлювання, вони є відмінною формою самоконтролю.

Використання вербально-графічних схем на початковому етапі навчання монологічного висловлювання цілком виправдане, тому що воно враховує основні психологічні особливості студентів, системність мислення, прагнення до абстрагування, систематизації та узагальнення отриманої інформації.

Робота з графами допомагає розвинути навички просторово-графічного сприйняття інформації іноземною мовою, виробити первинні вміння обробки тексту.

Графи сприяють інтенсифікації процесу навчання монологічного мовлення. Використання вербально-графічних схем дозволяє цілеспрямовано активізувати розумову діяльність студентів, підняти на більш високий рівень абстрагування, утримувати в пам'яті велику частину пропонованої інформації, оскільки вона перетворюється в блок-схеми, вільно проводити операції синтезу та аналізу. Через те, що цей процес відбувається на початковому етапі навчання, то у студентів створюються певні настанови, формуються певні навички розумової роботи, що сприяє продукуванню монологічного висловлювання.

До того ж, зрозуміло, що вербально-графічна схема є відтворенням суб'єктно-предикативних відносин, що фіксуються у внутрішньому мовленні

людини. Удосконалення цих схем і опора на них під час продукування зовнішнього мовлення є один із засобів керування внутрішнім мовленням, що веде до організації зовнішнього висловлювання, розвиває навички абстрагування.

Кінцевим мовним продуктом на цьому етапі навчання іноземних студентів є монологічне висловлювання, яке має певні лінгвістичні та психологічні характеристики. Створення оптимальної стратегії навчання формування навичок побудови монологу є одним з актуальних завдань методики викладання української мови як іноземної.

Література

1. Козак А. Міжкультурна комунікація в контексті діалогу культур / А. Козак // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка. Серія: Філологічні науки: зб. наук. пр. — Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2013. — Вип. 118. — С. 106–110.

2. Корнеева Л.И. Межкультурная компетенция как условие успешной профессиональной деятельности менеджеров / Л. И. Корнеева // Вестник УГТУ-УПИ. — 2004. — №10. — С. 54–63.

3. Корнієнко С.І. Сутність і основні характеристики лінгвістичної компетентності майбутніх вчителів болгарської мови / С. І. Корнієнко // Педагогічні науки. — Бердянськ, 2009. — Вип. 4. — С. 161–165.

4. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій: [навч.-метод. посібник для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Є. та ін. / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. — К.: Ленвіт, 2011. — 344 с.

5. Пентиліук М.І. Мовна особистість майбутнього вчителя-словесника в контексті професійної підготовки / М. І. Пентиліук // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету. — 2014. — Ч.2. — С. 290–297.

6. Протасова Т.Н. Методика преподавания русского языка как иностранного на начальном этапе [Текст]: (Курс лекций) / Т. Н. Протасова, Н. И. Соболева. — Москва, 1977. — 322 с.

Бобрівник С.Л.

*старший викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*

Гайдученко С.В.

*викладач кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана*

РИТОРИКА МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ: ПИСЬМОВИЙ ДІЛОВИЙ ДИСКУРС У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Анотація. Стаття розглядає концепцію міжнародного ділового спілкування як складну систему, що враховує спектр національних мов і моделей та соціальні, економічні, політичні і культурні аспекти. Спираючись на знання про міжкультурну комунікацію та за допомогою